

Ġabra tal-ġurisprudenza

SENTENZA TAL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (Il-Ħames Awla)

12 ta' Marzu 2015*

“Rinviju għal deċiżjoni preliminari — Kuntratti pubbliċi — Direttivi 89/665/KEE u 2004/18/KE — Principji ta' ugwajjanza fit-trattament u ta' trasparenza — Rabta tal-offerent magħżul mal-esperti tal-awtorità kontraenti — Obbligu li din ir-rabta tittiehed inkunsiderazzjoni — Oneru tal-prova tal-parzjalità ta' espert — Assenza ta' effett ta' tali parzjalità fuq ir-rizultat finali tal-evalwazzjoni — Termini għall-preżentata ta' rikors — Kontestazzjoni tal-kriterji astratti ta' għoti — Kjarifika ta' dawn il-kriterji wara l-komunikazzjoni tar-raġunijiet eżawrjenti ta' għoti tal-kuntratt — Livell ta' konformità tal-offerti mal-ispeċifikazzjonijiet tekniċi bħala kriterju ta' evalwazzjoni”

Fil-Kawża C-538/13,

li għandha bħala suġġett talba għal deċiżjoni preliminari skont l-Artikolu 267 TFUE, imressqa mil-Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (il-Litwanja), permezz ta' deċiżjoni tad-9 ta' Ottubru 2013, li waslet fil-Qorti tal-Ġustizzja fl-14 ta' Ottubru 2013, fil-proċedura

eVigilo Ltd

vs

Priešgairinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos,

sostnut minn:

“NT Service” UAB,

“HNIT-Baltic” UAB,

IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (Il-Ħames Awla),

komposta minn T. von Danwitz, President tal-Awla, C. Vajda, A. Rosas, E. Juhász (Relatur) u D. Šváby, Imħallfin,

Avukat Ġenerali: N. Jääskinen,

Reġistratur: A. Calot Escobar,

wara li rat il-proċedura bil-miktub,

wara li kkunsidrat l-osservazzjonijiet ipprezentati:

— għal eVigilo Ltd, minn J. Puškorienė, avukat,

* Lingwa tal-kawża: il-Litwan.

- għall-Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, minn R. Baniulis, bħala aġent,
- għal “NT Service” UAB u “HNIT-Baltic” UAB, minn D. Soloveičikas, avukat,
- għall-Gvern Litwan, minn D. Kriauciūnas u K. Dieninis kif ukoll minn V. Kazlauskaitė-Švenčionienė, bħala aġenti,
- għall-Gvern Elleniku, minn K. Paraskevopoulou u V. Stroumpouli, bħala aġenti,
- għall-Kummissjoni Ewropea, minn A. Steiblytė u A. Tokár, bħala aġenti,

wara li rat id-deċiżjoni, meħuda wara li nstema’ l-Avukat Ġenerali, li l-kawża tinqata’ mingħajr konkluzjonijiet,

tagħti l-preżenti

Sentenza

- 1 It-talba għal deċiżjoni preliminari tirrigwarda l-interpretazzjoni tat-tielet subparagrafu tal-Artikolu 1(1) tad-Direttiva tal-Kunsill 89/665/KEE, tal-21 ta’ Diċembru 1989, dwar il-koordinazzjoni tal-liġijiet, ir-regolamenti u d-dispożizzjonijiet amministrattivi rigward l-applikazzjoni tal-proċeduri ta’ reviżjoni għall-għoti ta’ kuntratti ta’ provvista pubblika u xogħlijiet pubbliċi (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 6, Vol. 1, p. 246), kif emendata bid-Direttiva 2007/66/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill, tal-11 ta’ Diċembru 2007 (ĠU L 335, p. 31, iktar ’il quddiem id-“Direttiva 89/665”), kif ukoll tal-Artikolu 2, l-Artikolu 44(1), u l-Artikolu 53(1)(a) tad-Direttiva 2004/18/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill, tal-31 ta’ Marzu 2004, fuq kordinazzjoni ta’ proċeduri għall-għoti ta’ kuntratti għal xogħlijiet pubbliċi, kuntratti għal provvisti pubbliċi u kuntratti għal servizzi pubbliċi [kuntratti pubbliċi għal xogħlijiet, għal provvisti u għal servizzi] (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 6, Vol. 7, p. 132).
- 2 Din it-talba tressqet fil-kuntest ta’ kawża bejn eVigilo Ltd (iktar ’il quddiem “eVigilo”) u l-Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos (Dipartiment ġenerali tan-nar u ta’ sokkors fi ħdan il-Ministeru tal-Intern, iktar ’il quddiem l-“awtorità kontraenti”) dwar l-evalwazzjoni tal-offerti ta’ offerenti fil-kuntest tal-għoti ta’ kuntratt pubbliku.

Il-kuntest ġuridiku

Id-dritt tal-Unjoni

- 3 It-tielet subparagrafu tal-Artikolu 1(1) tad-Direttiva 89/665 jipprovdi li:

“L-Istati Membri għandhom jieħdu l-miżuri meħtieġa biex jiżguraw li, fir-rigward ta’ kuntratti li jaqgħu taħt id-Direttiva 2004/18/KE, id-deċiżjonijiet meħuda mill-awtoritajiet kontraenti jkunu jistgħu jiġu riveduti b’mod effettiv u, b’mod partikolari, malajr kemm jista’ jkun skond il-kondizzjonijiet stabbiliti fl-Artikoli 2 sa 2f ta’ din id-Direttiva, għar-raġuni li dawn id-deċiżjonijiet ikunu kisru l-liġi Komunitarja fil-qasam tal-appalti pubbliċi jew ir-regoli nazzjonali li jittrasponu dik il-liġi.”

4 Il-premessi 2 u 46 tad-Direttiva 2004/18 huma fformulati kif ġej:

“(2) L-ġhoti tal-kuntratti ffinalizzati fl-Istati Membri fisem l-Istat, l-awtoritajiet reġjonali u lokali u korpi oħra mmexxija minn entitajiet legali pubbliċi, huwa soġġett li josserva l-prinċipji tat-Trattat u in partikolari għall-prinċipji tal-moviment hieles tal-prodotti, il-prinċipju ta' l-istabbiliment hieles u l-prinċipju tal-libertà li tipprovdi servizzi u l-prinċipji li jtnisslu minn dawn, bħal ma huwa il-prinċipju tat-trattament ugwali, il-prinċipju ta' bla diskriminazzjoni, il-prinċipju ta' għarfien reċiproku, il-prinċipju tal-proporzjonalità u l-prinċipju tat-trasparenza. Madankollu, għall-kuntratti pubbliċi li jaqbzu ċertu ammont, huwa rakkomandat li jinħarġu disposizzjonijiet ta' kordinazzjoni Komunitarja tal-proċeduri nazzjonali għall-ġhoti ta' kuntratti bħal dawn li huma bbażati fuq dawn il-prinċipji sabiex jiġu assigurati l-effetti li dawn jista' jkollhom u biex jiggarantixxu l-bidu tal-kisba għall-kompetizzjoni. Dawn il-disposizzjonijiet kordinati għandhom għalhekk jiġu interpretati skond ir-regoli imsemmija aktar qabel u l-prinċipji u regoli oħra tat-Trattat.

[...]

(46) Kuntratti għandhom jiġu assenjati fuq il-bażi ta' kriterja oġġettiva li tassigura konformità mal-prinċipji ta' trasparenza, bla diskriminazzjoni u trattament ugwali u li tiggarrantixxi illi l-offerti huma assessjati fuq il-kondizzjonijiet ta' kompetizzjoni effettiva. Bħala riżultat, huwa xieraq li tħalli l-applikazzjoni ta' kriterja fuq l-ġhoti lil tnejn biss: 'l-inqas prezz' u 'l-aktar offerta vantaġġjuża ekonomikament'.

Biex tassigura konformità mal-prinċipju ta' trattament ugwali fil-ġhoti tal-kuntratti, huwa xieraq li tistipula obbligazzjoni – stabbilita b'każ legali [bil-ġurisprudenza] – biex tassigura t-trasparenza neċessarja sabiex tghin lil daww kollha li jifgħu l-offerti biex ikunu infurmati tajjeb fuq il-kriterji u l-arranġamenti li se jkunu applikabbli biex tiġi identifikata l-aktar offerta vantaġġjuża ekonomikament. Għalhekk hija r-responsabbiltà ta' l-awtoritajiet kuntrattwali li jindikaw il-kriterja għall-ġhoti tal-kuntratt u l-importanza relevanti mgħotija lil kull kriterja f'hin biżżejjed għal daww li jifgħu l-offerta halli jkunu konxju tagħhom meta jkunu qed jippreparaw l-offerti tagħhom. [...]

Fejn l-awtoritajiet kuntrattwali jagħzlu li jassenjaw il-kuntratt għall-offerta [li hija l-i]ktar vantaġġjuża ekonomikament, huma għandhom jassenjaw l-offerti fl-ordni biex jiddeterminaw liema waħda toffri l-aħjar valur għall-flus. Sabiex isir dan, huma għandhom jiddeterminaw il-kriterji ekonomiċi u ta' kwalità li, jekk tehodha shiħa, tista' tkun possibli li tiġi determinata l-aktar offerta vantaġġjuża ekonomikament għall-awtorità kuntrattwali [awtorità kontraenti]. Id-determinazzjoni ta' dawn il-kriterji tiddependi fuq l-oġġett tal-kuntratt peress illi tħalli l-livell ta' l-esekuzzjoni mgħoti minn kull offerta biex tiġi assessjata fid-dawl ta' l-oġġett tal-kuntratt, kif definit fl-ispeċifikazzjonijiet Tekniċi, u l-valur tal-flus ta' kull offerta tiġi mkejla.

[...]”

5 Skont l-Artikolu 2 tad-Direttiva 2004/18:

“L-awtoritajiet kuntrattwali se jistmaw l-operaturi ekonomiċi ugwali u bla diskriminazzjoni u se jaġixxu b'mod trasparenti.”

6 L-Artikolu 44(1) ta' din id-direttiva jipprevedi li:

“Kuntratti għandhom jingħataw fuq il-bażi tal-kriterji imnizzlin fl-Artikoli 53 u 55, jittiehed akkont l-Artikolu 24, wara li l-adattabilità ta' operaturi ekonomiċi mhux eklużi taħt l-Artikoli 45 u 46 ikun ġie mixtarr mill-awtoritajiet kontrattwanti [kontraenti] skont il-kriterji ta' permessi ekonomiċi u finanzjarji, ta' stabbiltà professjonali u teknika jew abilità li sar riferiment għalihom fl-Artikoli 47 sa 52, u, fejn xieraq, mar-regoli non-diskriminatorji u kriterji li sar riferiment għalihom fil-paragrafu 3.”

7 L-Artikolu 53(1)(a) tal-imsemmija direttiva jipprovdi li:

“Mingħajr preġudizzju għal liġijiet nazzjonali, regolamenti jew disposizzjonijiet amministrattivi li jikkoncernaw il-ħlas għal ċerti servizzi, il-kriterji li fuqhom l-awtoritajiet kontrattwanti għandhom jibbażaw l-għotja ta’ kuntratti pubbliċi għandhom ikunu jew:

a) meta l-għotja tingħata lil offerta [li hija l-i]ktar vantaġġuża ekonomikament skond l-opinjoni ta’ l-awtoritajiet kontrattwanti, kriterji varji marbutin mal-kontenut suġġettiv tal-kuntratt pubbliku in kwistjoni, per eżempju, kwalità, prezz, mertu tekniku, karatteristiċi estetici u funzjonali, karattersitiċi ambjentali, spejjeż rikorrenti, effett ta’ spiża, servizz ta’ wara l-bejgħ u għajjnuna teknika, data tal-konsenja u perjodu ta’ konsenja jew perjodu ta’ tlestija”.

Id-dritt Litwan

8 L-Artikolu 2(17) tal-Liġi Nru VIII-1210, tat-13 ta’ Awwissu 1996, dwar il-kuntratti pubbliċi (Žin., 1996, Nru 84-2000), (iktar ’il quddiem il-“Liġi dwar il-kuntratti pubbliċi”), jipprevedi li:

“Dikjarazzjoni ta’ imparzjalità: dikjarazzjoni bil-miktub, ta’ membru tal-kummissjoni tal-kuntratti pubbliċi jew ta’ espert, li tiċċertifika li dawn huma imparzjali fir-rigward tal-offerenti.”

9 L-Artikolu 16(5) ta’ din il-liġi jipprovdi li:

“Kull membru tal-kummissjoni tal-kuntratti pubbliċi u kull espert jistgħu biss jipparteċipaw fix-xogħlijiet tal-imsemmija kummissjoni wara li jkun ffirmaw dikjarazzjoni ta’ imparzjalità u impenn ta’ kunfidenzjalità.”

10 L-Artikolu 3 tal-imsemmija liġi, intitolat “Prinċipji fundamentali tal-għoti ta’ kuntratti u l-osservanza tagħhom”, jipprevedi, fil-paragrafu (1) tiegħu li:

“L-awtorità kontraenti għandha tiżgura li, matul il-proċeduri ta’ għoti ta’ kuntratti u l-attribuzzjoni tal-kuntratt, il-prinċipji ta’ opportunitajiet ugwali għall-partijiet, ta’ nondiskriminazzjoni, ta’ rikonossiment reċiproku, ta’ proporzjonalità u ta’ trasparenza jiġu osservati.”

11 L-Artikolu 90 ta’ din l-istess liġi jipprovdi li:

“Abbażi tar-rizultati tal-evalwazzjoni tal-offerti mwettqa skont il-proċedura msemmija fl-Artikolu 39(7) ta’ din il-liġi, il-provvisti, is-servizzi jew ix-xogħlijiet għandhom jinxtraw mingħand l-offerent li jkun ippreżenta l-offerta l-iktar vantaġġuża ekonomikament jew li jkun ippropona l-inqas prezz. Matul l-għoti ta’ kuntratti ta’ provvisti, ta’ servizzi jew ta’ xogħlijiet, l-offerti ppreżentati jistgħu jiġu evalwati abbażi tal-kriterju relatat mal-offerta li hija l-iktar vantaġġuża ekonomikament jew dik bl-inqas prezz, jew abbażi tal-kriterji relatati mas-suġġett tal-kuntratt li jiġu stabbiliti fid-dokumentazzjoni tas-sejha għal offerti tal-awtorità kontraenti u li ma jistgħux jillimitaw b’mod żbaljat u parzjalment l-aċċess tal-offerenti għall-kuntratt u lanqas ma jistgħu jagħtu aċċess privilegġat lil ċerti offerenti, bi ksur tar-rekwiziti stabbiliti fl-Artikolu 3(1) ta’ din il-liġi.”

12 L-Artikolu 39(7) tal-Liġi dwar il-kuntratti pubbliċi, fil-verżjoni tagħha fis-sehħ bejn l-1 ta’ Settembru 2009 u t-2 ta’ Marzu 2010, jipprovdi li:

“Bl-għan li tittiehed deċiżjoni dwar offerta magħzula, l-awtorità kontraenti għandha:

1) skont il-proċedura u l-kriterji ta’ evalwazzjoni stabbiliti fid-dokumentazzjoni tas-sejha għal offerti, tevalwa mingħajr dewmien l-offerti tal-offerenti ppreżentati u tistabbilixxi l-klassifikazzjoni preliminari tagħhom (ħlief jekk offerent wieħed biss jiġi mistieden jippreżenta offerta, jew jekk

offerent wiehed biss jipprezenta offerta). Il-klassifikazzjoni preliminari tal-offerti għandha tiġi stabbilita fl-ordni mill-vantaġġ ekonomiku tagħhom l-iktar għoli għal dak l-iktar baxx jew fl-ordni mill-inqas prezz għall-ogħla wiehed. Fil-każijiet fejn il-kriterju ta' evalwazzjoni tal-offerta li hija l-iktar vantaġġuza ekonomikament tkun tapplika u fejn l-offerti ta' diversi offerenti jkunu ta' vantaġġ ekonomiku identiku, matul il-klassifikazzjoni preliminari tal-offerti, għandha tingħata prijorità lill-offerent li l-envelopp tiegħu bl-offerti jkun ġie rreġistrat l-ewwel jew li l-offerta tiegħu tkun ġiet ipprezentata, b'mod elettroniku, l-iktar kmieni. Fil-każijiet fejn il-kriterju ta' evalwazzjoni tal-offerti jkun l-inqas prezz propost u fejn diversi offerenti jkunu bi prezzijiet identiċi, matul il-klassifikazzjoni preliminari tal-offerti, il-prijorità għandha tingħata lill-offerent li l-envelopp tiegħu bl-offerti jkun ġie rreġistrat l-ewwel jew li l-offerta tiegħu tkun ġiet ipprezentata, b'mod elettroniku, l-iktar kmieni;

- 2) tinnotifika mingħajr dewmien lil kull offerent li jkun għamel offerta bil-klassifikazzjoni preliminari tal-offerti u tinnotifika lil kull offerent li l-offerta tiegħu ma tniżżlitx fl-imsemmija klassifikazzjoni, ir-raġunijiet taċ-ċaħda tal-offerta tiegħu, inkluża ċ-ċaħda tal-offerta minhabba n-nuqqas ta' ekwivalenza jew tan-nuqqas ta' konformità mar-rekwiżiti funzjonali kif ukoll mar-rekwiżiti relatati mad-deskrizzjoni tal-eżekuzzjonijiet mistennija, stabbiliti mill-awtorità kontraenti, skont l-Artikolu 25 ta' din il-liġi;
 - 3) tikkonferma l-klassifikazzjoni tal-offerti u tiegħu deċiżjoni relatata mal-offerta magħzula biss wara li tkun eżaminat, skont il-proċedura msemmija f'din il-liġi, it-talbiet u r-rikorsi tal-offerenti li jkunu tefgħu offerenti (fil-każijiet fejn l-imsemmija rikorsi u talbiet ikunu ġew ipprezentati), iżda tal-inqas wara 10 jiem mill-jum li fih tintbagħat in-notifika tal-klassifikazzjoni preliminari tal-offerti lill-offerenti.”
- 13 L-Artikolu 39(7) tal-Liġi dwar il-Kuntratti Pubbliċi, fil-verżjoni tagħha fis-sehħ mit-2 ta' Marzu 2010, huwa fformulat kif ġej:

“Bl-għan li tiegħu deċiżjoni dwar l-għoti tal-kuntratt, l-awtorità kontraenti għandha, skont il-proċedura u l-kriterji ta' evalwazzjoni stabbiliti fid-dokumentazzjoni tas-sejha għal-offerti, tevalwa mingħajr dewmien l-offerti magħmula mill-offerenti, tivverifika, fil-każ imsemmi fl-Artikolu 32(8) ta' din il-liġi, il-konformità tal-offerent, li l-offerta tiegħu tista' tingħazel abbażi tar-riżultati tal-evalwazzjoni, mar-rekwiżiti minimi ta' kwalifikazzjoni, tistabbilixxi l-klassifikazzjoni tal-offerti (hlief jekk offerent wiehed biss jiġi mistieden jipprezenta offerta, jew jekk offerent wiehed biss jipprezenta offerta) u tagħzel offerta. Il-klassifikazzjoni tal-offerti għandha tiġi stabbilita fl-ordni mill-vantaġġ ekonomiku tagħhom l-iktar għoli għal dak l-iktar baxx jew fl-ordni mill-inqas prezz għall-ogħla wiehed tagħhom. Fil-każ fejn il-kriterju ta' evalwazzjoni tal-offerta li hija l-iktar vantaġġuza ekonomikament ikun applikabbli u l-offerti ta' diversi offerenti jkunu ta' vantaġġ ekonomiku identiku jew fil-każijiet fejn il-kriterju ta' evalwazzjoni tal-offerti jkun l-inqas prezz u fejn diversi offerenti jkunu bi prezzijiet identiċi, matul il-klassifikazzjoni tal-offerti l-prijorità għandha tingħata lill-offerent li l-envelopp tiegħu bl-offerti jkun ġie rreġistrat l-ewwel jew li l-offerta tiegħu tkun ġiet ipprezentata, b'mod elettroniku, l-iktar kmieni.”

Il-kawża prinċipali u d-domandi preliminari

- 14 Fit-22 ta' Jannar 2010, l-awtorità kontraenti ppubblikat sejha għal offerenti miftuħa, intitolata “Xiri ta' sistema ta' twissija u ta' informazzjoni tal-popolazzjoni, li tuża l-infrastrutturi tan-netwerks ta' servizzi pubbliċi ta' telefonija portabbli tal-offerenti”, li fil-kuntest tagħha eVigilo, flimkien ma' “ERP” UAB u “Inta” UAB, u konsorzju iehor kompost minn “NT Service” UAB u “HNIT-Baltic” UAB ipprezentaw l-offerti tagħhom.

- 15 Skont il-qorti tar-rinviju, billi l-valur tas-suq fil-kawża pendenti quddiemha kien ta' LTL 14 998 972.45 (jiġifieri madwar EUR 4 344 002), is-sejha għal offerti inkwistjoni tikkonċerna xiri li jaqa' fil-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttivi 2004/18 u 89/665.
- 16 Mill-proċess ipprezentat lill-Qorti tal-Ġustizzja jirriżulta li, fil-punt 67 tal-kundizzjonijiet tas-sejha għal offerti, bħala kriterji ta' evalwazzjoni hemm imniżżla l-prezz globali tal-imsemmija sistema ta' twissija, in-numru ta' operatori li jippartecipaw fil-proġett mal-offerent, kif ukoll rekwiżiti ġenerali u funzjonali. Dawn tal-aħħar jinkludu l-ġustifikazzjoni tas-soluzzjoni teknika u arkitetturali kif ukoll id-dettall tal-elementi funzjonali u l-konformità tagħhom mal-ispeċifikazzjonijiet tekniċi u mal-bżonnijiet tal-awtorità kontraenti, l-integrità u l-kompatibbiltà tas-sistema proposta mal-infrastrutturi informatiċi u tekniċi użati mill-awtorità kontraenti, l-estensjoni tal-possibbiltajiet funzjonali tas-sistema u l-ġustifikazzjoni tagħhom, kif ukoll l-istrateġija ta' implementazzjoni tal-proġett, l-effikaċja tal-pjan ta' ġestjoni, id-deskrizzjoni tal-miżuri ta' kontroll tal-kwalità u d-deskrizzjoni tat-tim tal-proġett.
- 17 Il-kummissjoni ta' sejha għal offerti tal-awtorità kontraenti, wara li eżaminat l-evalwazzjoni tal-offerti tekniċi mwettqa minn sitt esperti, ikkonfermat ir-riżultati tagħha. Fl-4 ta' Novembru 2010, l-awtorità kontraenti informat lill-offerenti bir-riżultati ta' din l-evalwazzjoni.
- 18 Fit-2 ta' Novembru 2010, eVigilo pprezentat l-ewwel rikors dwar il-legalità tal-proċeduri ta' għoti ta' dan il-kuntratt pubbliku, fejn ikkontestat b'mod partikolari n-nuqqas ta' ċarezza tal-kundizzjonijiet tas-sejha għal offerti.
- 19 Saru xi preċiżazzjonijiet għal dan ir-rikors fl-20 ta' Diċembru 2010, fejn ġew esposti l-allegati nuqqasijiet tal-evalwazzjoni tal-esperti u n-natura infondata tar-riżultati ta' din l-evalwazzjoni.
- 20 Fil-31 ta' Jannar 2011, permezz tat-tieni rikors, eVigilo ikkontestat il-legalità tal-azzjonijiet tal-awtorità kontraenti, billi allegat li l-offerta tat-terzi kellha tiġi miċhuda, peress li l-prezz tagħha kien jaqbez il-livell ta' finanzjament attribwit lill-proġett inkwistjoni.
- 21 Fit-8 ta' Marzu 2011, l-awtorità kontraenti kif ukoll "NT Service" UAB u "HNIT-Baltic" UAB ikkonkludew il-kuntratt, filwaqt li t-tilwimiet bejn eVigilo u l-awtorità kontraenti kienu għadhom pendenti.
- 22 Fid-19 ta' Marzu 2012, eVigilo kkompletat l-ewwel rikors tagħha dwar il-legalità tal-evalwazzjoni tal-offerti, u dan billi ppreċiżat l-argumentazzjoni tagħha dwar in-natura żbaljata tad-definizzjoni tal-kriterji ta' evalwazzjoni ta' vantaġġ ekonomiku li jinsab fis-sejha għal offerti.
- 23 Fl-10 ta' April 2012, eVigilo mill-ġdid ikkompletat l-ewwel rikors tagħha u invokat fatti ġodda, marbuta mal-parzjalità tal-esperti li evalwaw l-offerti, li setgħu juru l-eżistenza ta' relazzjonijiet professjonali bejn dawn tal-aħħar u xi speċjalisti msemmija fl-offerta tat-terzi.
- 24 Hija sostniet li l-ispeċjalisti msemmija fl-offerta tal-offerenti li nġataw il-kuntratt kienu, fl-Università teknoloġika ta' Kaunas (Kauno technologijos universitetas), kollegi ta' tlieta mis-sitt esperti tal-awtorità kontraenti li fasslu l-ispeċifikazzjonijiet tal-kuntratt u evalwaw l-offerti.
- 25 Ir-rikorsi ta' eVigilo ġew miċhuda mill-qrati tal-ewwel istanza u tal-appell.
- 26 Permezz tal-appell tagħha fil-kassazzjoni quddiem il-Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, eVigilo tindika li l-imsemmija qrati evalwaw b'mod żbaljat ir-rabtiet bejn l-ispeċjalisti msemmija mill-offerenti li nġataw il-kuntratt u l-esperti mahtura mill-awtorità kontraenti. Huma jsostnu wkoll li, għalhekk, dawn il-qrati ma ħadux inkunsiderazzjoni l-parzjalità tal-esperti.

- 27 Barra minn hekk, eVigilo ssostni li l-awtorità kontraenti adottat kriterji astratti ħafna ta' evalwazzjoni tal-offerta li hija l-iktar vantaġġuża ekonomikament, b'mod partikolari dak tal-“kompatibbiltà mal-bżonnijiet tal-awtorità kontraenti”, liema kriterju kellu effett fuq l-offerti tal-offerenti, kif ukoll fuq l-evalwazzjoni tagħhom mill-awtorità kontraenti. Hija ssostni li kien possibbli għaliha li tifhem il-kriterji ta' għoti tal-offerta li hija l-iktar vantaġġuża ekonomikament biss meta l-awtorità kontraenti kkomunikatilha r-raġunijiet eżawrjenti ta' rifjut tal-għoti tal-kuntratt. Għaldaqstant, huwa biss minn din il-komunikazzjoni li t-terminu għall-prezentata ta' rikors kellu jibda jiddekorri.
- 28 Skont l-awtorità kontraenti u l-offerenti li ngħataw il-kuntratt, il-qrati tal-ewwel istanza u tal-appell ġustament ikkonstataw li eVigilo kienet marbuta turi mhux biss rabtiet oġġettivi eżistenti bejn l-ispeċjalisti tal-offerenti li ngħataw il-kuntratt u l-esperti li evalwaw l-offerti, iżda wkoll li tagħti prova ta' fatt sugġettiv ta' parzjalità tal-esperti. Huma jsostnu wkoll li eVigilo kkontestat il-legalità tal-kriterji ta' evalwazzjoni tal-offerta li hija l-iktar vantaġġuża ekonomikament b'mod tardiv.
- 29 L-awtorità kontraenti u l-offerenti li ngħataw il-kuntratt jikkontestaw ukoll l-affermazzjoni li l-imsemmija kriterji ta' għoti tal-kuntratt pubbliku ġew iddefiniti b'mod mhux xieraq, peress li, sa tmien it-terminu għall-prezentata tal-offerti, eVigilo ma kkontestathomx u ma talbitx sabiex dawn jiġu spjegati.
- 30 F'dawn iċ-ċirkustanzi, il-Lietuvos Aukščiausiasis Teismas iddeċidiet li tissospendi l-proċeduri u tagħmel id-domandi preliminari segwenti lill-Qorti tal-Ġustizzja:

“1) Id-dispożizzjonijiet tad-dritt tal-Unjoni [...] fil-qasam tal-kuntratti pubbliċi, jiġifieri t-tielet subparagrafu tal-Artikolu 1(1) tad-Direttiva [89/665], li jipprevedi l-prinċipji ta' effikaċja u ta' heffa fir-rigward tal-protezzjoni tal-offerenti mill-ksur tad-drittijiet tagħhom, kif ukoll l-Artikolu 2 tad-Direttiva [2004/18] li jipprevedi l-prinċipji ta' ugwaljanza fit-trattament tal-offerenti u ta' trasparenza, kif ukoll l-Artikoli 44(1) u 53(1)(a) ta' din id-direttiva, li jipprevedu l-kriterji għall-għoti tal-kuntratt lill-offerent li jkun ipprezenta l-offerta li hija l-iktar vantaġġuża ekonomikament, flimkien jew separatament (iżda mingħajr limitazzjoni għal dawn id-dispożizzjonijiet) għandhom jinftiehm u jiġu interpretati fis-sens li:

- a) għal offerent li jkun sar jaf b'eventwali rabta sinjifikattiva ta' offerent ieħor ma' esperti maħtura mill-awtorità kontraenti li tkun evalwat l-offerti u (jew) li jkun sar jaf bis-sitwazzjoni partikolari eventwali ta' dan l-offerent minhabba xogħol preparatorju mwettaq qabel marbut mas-sejha għal offerenti inkwistjoni, u meta l-awtorità kontraenti ma ħadet l-ebda azzjoni fir-rigward ta' dawn iċ-ċirkustanzi, din l-informazzjoni wahedha hija suffiċjenti sabiex issostni talba li l-awtorità ta' revizjoni tirrikonoxxi l-illegalità tal-azzjonijiet tal-awtorità kontraenti mingħajr ma żguraturuhha mit-trasparenza u l-oġġettività tal-proċeduri, u mingħajr ma jintalab li r-rikorrenti tipprowa konkretament il-parzjalità tal-aġir tal-esperti[;]
- b) meta l-awtorità ta' revizjoni, wara li tkun ikkonstatat il-fondatezza tal-ilment imsemmi hawn fuq tar-rikorrenti, tiddikjara ruħha fuq l-effetti [ta' tali illegalità] fuq ir-riżultati tas-sejha għal offerenti, ma hijiex obligata tiegħu inkunsiderazzjoni l-fatt li r-riżultati tal-evalwazzjoni tal-offerti tal-offerenti kienu jkunu essenzjalment l-istess fl-assenza ta' evalwaturi parzjali fost l-esperti li evalwaw l-offerti[;]
- c) l-offerent jifhem [finalment] il-kontenut tal-formulazzjoni tal-kriterji tal-offerta li hija l-iktar vantaġġuża ekonomikament, previsti b'mod astratt fl-ispeċifikazzjonijiet tal-kuntratt skont parametri kwalitattivi (pereżempju l-kompletezza jew il-kompatibbiltà mal-bżonnijiet tal-awtorità kontraenti), li fir-rigward tagħhom huwa seta' essenzjalment jipprezenta offerta, biss meta, skont dawn il-kriterji, l-awtorità kontraenti tkun [diġà] evalwat l-offerti tal-offerenti u pprovdiet lill-persuni kkonċernati b'informazzjoni eżawrjenti dwar il-motivi tad-deċiżjonijiet adottati, u li huwa biss minn dan il-mument li t-termini ta' preskrizzjoni tal-proċedura ta' revizjoni previsti mid-dritt nazzjonali jistgħu japplikaw għal dan l-offerent?

- 2) L-Artikolu 53(1)(a) tad-Direttiva [2004/18], li japplika skont il-prinċipji ta' għoti tal-kuntratti previsti fl-Artikolu 2 ta' din id-direttiva, għandu jinftiehem u jiġi interpretat fis-sens li l-awtorità kontraenti ma tistax tipprevedi proċedura ta' evalwazzjoni tal-offerti tal-offerenti (u tapplikahom) skont liema r-riżultati tal-evalwazzjoni tal-offerenti jiddependu fuq kemm l-offerenti wrew b'mod eżawrjenti li l-offerti tagħhom jissodisfaw ir-rekwiżiti tad-dokumentazzjoni tas-sejha għal offerenti, jiġifieri, li iktar ma offerent jiddeskrivi b'mod eżawrjenti (estensiv) il-konformità tal-offerta tiegħu mal-ispeċifikazzjonijiet tal-kuntratt, iktar l-offerta tiegħu tingħata punti?"

Fuq id-domandi preliminari

Fuq il-punti (a) u (b) tal-ewwel domanda

- 31 Permezz tal-punti (a) u (b) tal-ewwel domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju essenzjalment tistaqsi jekk it-tielet subparagrafu tal-Artikolu 1(1) tad-Direttiva 89/665 kif ukoll l-Artikoli 2, 44(1), u 53(1)(a) tad-Direttiva 2004/18 għandhomx jiġu interpretati fis-sens li dawn jipprekludu li l-illegalità tal-evalwazzjoni tal-offerti tal-offerenti tiġi kkonstatata mis-sempliċi fatt li l-offerent li jingħata l-kuntratt kellu rabtiet sinjifikattivi ma' esperti maħtura mill-awtorità kontraenti li evalwat l-offerti, mingħajr ma jiġu evalwati elementi oħra tal-proċedura inkluża ċ-ċirkustanza li l-parzjalità possibbli ta' dawn l-esperti ma kellhiex impatt fuq id-deċiżjoni ta' għoti tal-kuntratt u mingħajr ma l-offerent eskluż jintalab jagħti prova konkreta tal-parzjalità ta' dawn l-esperti.
- 32 Skont l-Artikolu 2 tad-Direttiva 2004/18, intitolat "Prinċipji ta' assenjar ta' kuntratti [għoti ta' kuntratti]", "[l-]awtoritajiet kuntrattwali se jistmaw l-operaturi ekonomiċi ugwali u bla diskriminazzjoni u se jaġixxu b'mod trasparenti".
- 33 Il-prinċipju ta' ugwaljanza fit-trattament bejn l-offerenti, li għandu l-għan li jiffavorixxi l-iżvilupp ta' kompetizzjoni sana u effettiva bejn l-imprizi li jipparteċipaw f'kuntratt pubbliku, jimponi li l-offerenti kollha għandhom jingħataw l-istess opportunitajiet fil-formulazzjoni tat-termini tal-offerti tagħhom u għaldaqstant jimplika li dawn l-offerti jkunu suġġetti għall-istess kundizzjonijiet għall-kompetituri kollha (ara, f'dan is-sens, is-sentenzi Il-Kummissjoni vs CAS Succhi di Frutta, C-496/99 P, EU:C:2004:236, punt 110, u Cartiera dell'Adda, C-42/13, EU:C:2014:2345, punt 44).
- 34 L-obbligu ta' trasparenza, li jikkostitwixxi l-korollarju tiegħu, essenzjalment għandu l-għan li jiggarrantixxi l-assenza ta' riskju ta' favoritizmu u ta' arbitrarjetà min-naħa tal-awtorità kontraenti fir-rigward ta' ċerti offerenti jew ta' ċerti offerenti (ara, f'dan is-sens, is-sentenzi Il-Kummissjoni vs CAS Succhi di Frutta, EU:C:2004:236, punt 111, u Cartiera dell'Adda, EU:C:2014:2345, punt 44).
- 35 Kunflitt ta' interessi jinkludi r-riskju li l-awtorità kontraenti pubblika tippermetti li tiġi ggwidata minn kunsiderazzjonijiet li ma humiex relatati mal-kuntratt inkwistjoni u li tingħata preferenza lil offerent minhabba dan il-fatt biss. Tali kunflitt ta' interessi għaldaqstant jista' jikkostitwixxi ksur tal-Artikolu 2 tad-Direttiva 2004/18.
- 36 F'dan ir-rigward, il-fatt li l-awtorità kontraenti ħatret esperti li jaġixxu fuq mandat tagħha sabiex jevalwaw l-offerti mitfugħa ma jnehhix ir-responsabbiltà tagħha li tosserva r-rekwiżiti tad-dritt tal-Unjoni (ara, f'dan is-sens, is-sentenza SAG ELV Slovensko et, C-599/10, EU:C:2012:191, punt 23).
- 37 Il-konstatazzjoni tal-parzjalità ta' espert b'mod partikolari tirrikjedi l-evalwazzjoni tal-fatti u tal-provi li taqa' taħt il-kompetenza tal-awtoritajiet kontraenti u tal-awtoritajiet ta' kontroll amministrattivi jew ġudizzjarji.
- 38 Għandu jiġi osservat li la d-Direttiva 89/665 u lanqas id-Direttiva 2004/18 ma jinkludu dispożizzjonijiet speċifiċi f'dan ir-rigward.

- 39 Skont ġurisprudenza stabbilita, fin-nuqqas ta' leġizlazzjoni tal-Unjoni fil-qasam, huwa kull wiehed mill-Istati Membri li għandu jirregola l-modalitajiet ta' proċedura amministrattiva u dawk tal-proċedura ġudizzjarja intizi sabiex jiżguraw il-ħarsien tad-drittijiet li l-individwi għandhom taht id-dritt tal-Unjoni. Madankollu, dawn il-modalitajiet proċedurali ma għandhomx ikunu inqas favorevoli minn dawk li jikkonċernaw azzjonijiet simili previsti għall-ħarsien ta' drittijiet taht l-ordinament ġuridiku intern (prinċipju ta' ekwivalenza) u ma għandhomx jirrendu prattikament impossibbli jew eċċessivament diffiċli l-eżerċizzju tad-drittijiet mogħtija mill-ordinament ġuridiku tal-Unjoni (prinċipju ta' effettività) (ara s-sentenza *Club Hotel Loutraki et*, C-145/08 u C-149/08, EU:C:2010:247, punt 74 kif ukoll il-ġurisprudenza ċċitata).
- 40 B'mod partikolari, il-modalitajiet proċedurali tal-azzjonijiet ġudizzjarji intizi sabiex jiżguraw il-ħarsien tad-drittijiet mogħtija mid-dritt tal-Unjoni lill-kandidati u lill-offerenti leżi mid-deċiżjonijiet ta' awtoritajiet kontraenti ma għandhomx jippreġudikaw l-effettività tad-Direttiva 89/665 [ara s-sentenza *Uniplex (UK)*, C-406/08, EU:C:2010:45, punt 27 u l-ġurisprudenza ċċitata].
- 41 Bħala regola ġenerali, dawn il-prinċipji ma jipprekludux li, fl-Istati Membri, il-parzjalità ta' espert tkun tista' tiġi stabbilita abbażi biss ta' sitwazzjoni oġġettiva sabiex wiehed jipprevjeni kull riskju li l-awtorità kontraenti pubblika tippermetti li tiġi ggwidata minn kunsiderazzjonijiet li ma humiex relatati mal-kuntratt inkwistjoni li, minn dan il-fatt biss, jistgħu jagħtu preferenza lil offerent.
- 42 Għal dak li jikkonċerna r-regoli ta' prova f'dan ir-rigward, għandu jiġi rrilevat li, skont l-Artikolu 2 tad-Direttiva 2004/18, l-awtoritajiet kontraenti għandhom jitttrattaw lill-operaturi ekonomiċi b'ugwaljanza, b'mod nondiskriminatorju u għandhom jaġixxu bi trasparenza. Minn dan jirriżulta li jingħatalhom rwol attiv fl-applikazzjoni ta' dawn il-prinċipji ta' għoti ta' kuntratti pubbliċi.
- 43 Billi dan id-dmir jikkorrispondi għall-essenza stess tad-direttivi dwar il-proċeduri ta' għoti ta' kuntratti pubbliċi (ara s-sentenza *Michaniki*, C-213/07, EU:C:2008:731, punt 45), minn dan jirriżulta li l-awtorità kontraenti hija, fi kwalunkwe ipoteżi, marbuta tivverifika l-eżistenza ta' kunflitti ta' interessi possibbli u li tiegħu l-miżuri xierqa sabiex tipprevjeni u tindividwa l-kunflitti ta' interessi u li tirrimedja għalihom. Għalhekk, ikun inkompatibbli ma' dan ir-rwol attiv li r-rikorrenti titgħabba bl-oneru tal-prova, fil-kuntest tal-proċedura ta' rikors, tal-parzjalità konkreta tal-esperti maħtura mill-awtorità kontraenti. Tali soluzzjoni tkun ukoll kuntrarja għall-prinċipju ta' effettività u għar-rekwizit ta' rimedju effettiv stabbilit mit-tielet subparagrafu tal-Artikolu 1(1) tad-Direttiva 89/665, b'mod partikolari peress li, bħala regola ġenerali, ma huwiex possibbli għal offerent li jkollu aċċess għal informazzjoni u għal provi li jippermettulu juri tali parzjalità.
- 44 Għalhekk, jekk l-offerent eskluż jippreżenta elementi oġġettivi li joħolqu dubju dwar l-imparzjalità ta' espert tal-awtorità kontraenti, hija din l-awtorità kontraenti li għandha jkollha teżamina ċ-ċirkustanzi rilevanti kollha li wasslu għall-adozzjoni tad-deċiżjoni dwar l-għoti tal-kuntratt sabiex tipprevjeni u tindividwa l-kunflitti ta' interessi u tirrimedja għalihom, inkluż, jekk ikun il-każ, billi titlob lill-partijiet sabiex jipprovdu ċertu informazzjoni u provi.
- 45 L-elementi bħalma huma l-allegazzjonijiet fil-kawża prinċipali dwar ir-rabtiet bejn l-esperti maħtura mill-awtorità kontraenti u l-ispeċjalisti ta' impriżi li ngħataw il-kuntratt, b'mod partikolari ċ-ċirkustanza li dawn il-persuni jaħdmu flimkien fl-istess università, jagħmlu parti mill-istess grupp ta' riċerka jew għandhom rabtiet ta' subordinazzjoni fi hdan din l-università, jekk huma minnhom, jikkostitwixxu tali elementi oġġettivi li għandhom iwasslu għat-tweqqif tal-eżami fil-fond tal-awtorità kontraenti jew, jekk ikun il-każ, dak tal-awtoritajiet ta' kontroll amministrattivi jew ġudizzjarji.
- 46 Bla ħsara għall-osservanza tal-obbligi li jirriżultaw mid-dritt tal-Unjoni, u speċifikament ta' dawk imsemmija fil-punt 43 ta' din is-sentenza, il-kuncett ta' "parzjalità" u l-kriterji tiegħu għandhom jiġu ddefiniti mid-dritt nazzjonali. L-istess jgħodd għar-regoli dwar l-effetti legali ta' parzjalità possibbli.

Għalhekk, huwa d-dritt nazzjonali li għandu jiddetermina jekk, u sa fejn, l-awtoritajiet amministrattivi u ġudizzjarji kompetenti għandhom jiehdu inkunsiderazzjoni ċ-ċirkustanza li parzjalità possibbli tal-esperti ma kellhiex impatt fuq id-deċiżjoni ta' għoti tal-kuntratt.

- 47 Fir-rigward tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti, ir-risposta għall-ewwel domanda għandha tkun li t-tielet subparagrafu tal-Artikolu 1(1) tad-Direttiva 89/665 kif ukoll l-Artikoli 2, 44(1), u 53(1)(a) tad-Direttiva 2004/18 għandhom jiġu interpretati fis-sens li, bħala prinċipju, dawn ma jipprekludux li l-illegalità tal-evalwazzjoni tal-offerti tal-offerenti tiġi kkonstatata mis-sempliċi fatt li l-offerent li ngħata l-kuntratt kellu rabtiet sinjifikattivi ma' esperti maħtura mill-awtorità kontraenti li evalwat l-offerti. Fi kwalunkwe ipoteżi, l-awtorità kontraenti hija marbuta tivverifika l-eżistenza ta' kunflitti ta' interessi possibbli u li tiegħu l-miżuri xierqa sabiex tipprevjeni u tindividwa l-kunflitti ta' interessi u tirrimedja għalihom. Fil-kuntest tal-eżami ta' rikors intiż għall-annullament tad-deċiżjoni ta' għoti minhabba l-parzjalità tal-esperti, ma jistax jintalab li l-offerent eskluż jagħti prova konkreta tal-parzjalità tal-aġir tal-esperti. Bħala prinċipju, huwa d-dritt nazzjonali li għandu jiddetermina jekk u sa fejn l-awtoritajiet amministrattivi u ġudizzjarji kompetenti għandhom jiehdu inkunsiderazzjoni ċ-ċirkustanza li parzjalità possibbli tal-esperti kellha jew ma kellhiex impatt fuq deċiżjoni ta' għoti tal-kuntratt.

Fuq il-punt (c) tal-ewwel domanda

- 48 Permezz tal-punt (c) tal-ewwel domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju essenzjalment tistaqsi jekk it-tielet subparagrafu tal-Artikolu 1(1) tad-Direttiva 89/665 kif ukoll l-Artikoli 2, 44(1) u 53(1)(a) tad-Direttiva 2004/18 għandhomx jiġu interpretati fis-sens li huma jirrikjedju li dritt għal azzjoni legali dwar il-legalità tas-sejha għal offerenti jkun aċċessibbli, wara l-iskadenza tat-terminu previst mid-dritt nazzjonali, għal offerent li ma setax jifhem il-kundizzjonijiet tas-sejha għal offerenti hlief fil-mument fejn l-awtorità kontraenti, wara li evalwat l-offerti, ipprovdiet informazzjoni eżawrjenti dwar ir-raġunijiet tad-deċiżjoni tagħha.
- 49 Din id-domanda tirrigwarda t-terminu ta' dekadenza għall-preżentata ta' rikors dwar il-legalità tas-sejha għal offerenti previst mid-dritt nazzjonali. L-imsemmija kwistjoni titlaq mill-premessa li t-tressiq ta' kawża huwa aċċessibbli għall-offerenti interessati, fl-istadju tas-sejha għal offerenti, li jippermetti l-kontestazzjoni tal-legalità tagħha. Hija tirrigwarda l-fatt ta' jekk offerent interessat ikunx imxekkel, permezz tad-dekadenza, milli jressaq azzjoni dwar il-legalità tas-sejha għal offerenti li huwa ppreżenta qabel ma ġie informat bl-għoti tal-kuntratt inkwistjoni.
- 50 F'dan ir-rigward għandu jiġi kkonstatat li d-dispożizzjonijiet tad-Direttiva 89/665, intiżi li jharsu lill-offerenti kontra l-arbitrarjetà tal-awtorità kontraenti, huma intiżi li jsaħħu l-mekkaniżmi eżistenti sabiex tiġi żgurata l-applikazzjoni effettiva tar-regoli tal-Unjoni fil-qasam tal-għoti ta' kuntratti pubbliċi, b'mod partikolari fi stadju fejn il-ksur jkun għad jista' jiġi korrett (sentenza Fastweb, C-19/13, EU:C:2014:2194, punt 34 u l-ġurisprudenza ċċitata). L-Artikolu 1(1) u (3) tad-Direttiva 89/665 jirrikjedju rimedji effikaċi "taħt regoli dettaljati li l-Istati Membri jistgħu jistabbilixxu" u, b'mod partikolari, l-iktat imħaffa possibbli, fil-kundizzjonijiet stabbiliti fl-Artikoli 2 sa 2f tal-imsemmija direttiva.
- 51 Skont il-ġurisprudenza tal-Qorti tal-Ġustizzja, l-iffissar ta' termini raġonevoli għall-preżentata ta' rikors taħt piena ta' dekadenza, bħala prinċipju jissodisfa r-rekwizit ta' effettività li tirriżulta mid-Direttiva 89/665, sa fejn dan jikkostitwixxi applikazzjoni tal-prinċipju fundamentali ta' ċertezza legali. Ir-realizzazzjoni kompleta tal-għan tad-Direttiva 89/665 tkun kompromessa jekk il-kandidati u l-offerenti jkunju jistgħu jinvokaw, f'kull mument tal-proċedura ta' għoti tal-kuntratt, ksur tar-regoli tal-għoti tal-kuntratti, u b'hekk jobbligaw lill-awtorità kontraenti terġa' tibda l-proċedura kollha sabiex tikkoreġi dan il-ksur (sentenza Universale-Bau et, C-470/99, EU:C:2002:746, punti 75 u 76 u l-ġurisprudenza ċċitata; Lämmerzahl, C-241/06, EU:C:2007:597, punti 50 u 51, kif ukoll Il-Kummissjoni vs L-Irlanda, C-456/08, EU:C:2010:46, punti 51 u 52).

- 52 Skont il-gurisprudenza tal-Qorti tal-Ġustizzja, l-għan stabbilit fl-Artikolu 1(1) tad-Direttiva 89/665 li tiġi ggarantita l-eżistenza ta' rimedji effikaċi kontra l-ksur tad-dispożizzjonijiet applikabbli fil-qasam tal-għoti ta' kuntratti pubbliċi jista' biss jintlaħaq jekk it-termini imposti għall-preżentata tar-rikorsi jibdwew jiddekorru biss fid-data li fiha r-rikorrent ikun sar jaf jew kellu jsir jaf bil-ksur allegat tal-imsemmija dispożizzjonijiet [ara s-sentenzi Uniplex (UK), EU:C:2010:45, punt 32, kif ukoll Idrodinamica Spurgo Velox *et*, C-161/13, EU:C:2014:307, punt 37].
- 53 Għandu jiġi kkonstatat li l-kriterji ta' għoti tal-kuntratti għandhom jidhru fl-avviż tal-kuntratt jew fl-ispeċifikazzjonijiet tal-kuntratt u l-fatt li huma ma jkunux jinftehem jew ma jkunux ċari biżżejjed jista' jikkostitwixxi ksur tad-Direttiva 2004/18.
- 54 Fil-punt 42 tas-sentenza tagħha SIAC Construction (C-19/00, EU:C:2001:553), il-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet li l-kriterji ta' għoti għandhom ikunu fformulati, fl-ispeċifikazzjonijiet tal-kuntratt jew fl-avviż tal-kuntratt, b'mod li jippermettu lill-offerenti kollha li jkunu raġonevolment informati u diligenti b'mod normali li jinterpretawhom bl-istess mod.
- 55 Minn dan jirriżulta li hija l-qorti tar-rinviju li għandha tivverifika jekk l-offerent ikkonċernat kienx effettivament inkapaċi li jifhem il-kriterji ta' għoti inkwistjoni jew jekk huwa kellux jifhimhom billi japplika l-istandard ta' offerent informat b'mod raġonevoli u diligenti b'mod normali.
- 56 Fil-kuntest ta' dan l-eżami, għandu jittiehed inkunsiderazzjoni l-fatt li l-offerent ikkonċernat u l-offerenti l-oħra kienu kapaci jifgħu offerti u li l-offerent ikkonċernat, qabel ma tefa' l-offerta tiegħu, ma talabx kjarifiki lill-awtorità kontraenti.
- 57 Jekk minn dan l-eżami jirriżulta li l-kundizzjonijiet tas-sejha għal offerti kienu effettivament inkomprensibbli għall-offerent u li huwa kien imxekkel milli jipprezenta rikors fit-terminu previst mid-dritt nazzjonali, ikun ammissibbli li l-azzjoni legali titressaq sal-iskadenza tat-terminu previst relatat mad-deċiżjoni ta' għoti tal-kuntratt.
- 58 Konsegwentement, ir-risposta għall-punt (c) tal-ewwel domanda għandha tkun li t-tielet subparagrafu tal-Artikolu 1(1) tad-Direttiva 89/665 kif ukoll l-Artikoli 2, 44(1) u 53(1)(a) tad-Direttiva 2004/18 għandhom jiġu interpretati fis-sens li huma jirrikjedu li dritt għal azzjoni legali dwar il-legalità tas-sejha għal offerti jkun aċċessibbli, wara l-iskadenza tat-terminu previst mid-dritt nazzjonali, għal offerent raġonevolment informat u diligenti b'mod normali li seta' jifhem il-kundizzjonijiet tas-sejha għal offerti biss fil-mument fejn l-awtorità kontraenti, wara li evalwat l-offerti, ipprovdiet informazzjoni eżawrjenti dwar ir-raġunijiet tad-deċiżjoni tagħha. Tali dritt għal azzjoni legali jista' jiġi eżerċitat sal-iskadenza tat-terminu għall-preżentata ta' rikors kontra d-deċiżjoni ta' għoti tal-kuntratt.

Fuq it-tieni domanda

- 59 Permezz tat-tieni domanda, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk l-Artikoli 2 u 53(1)(a) tad-Direttiva 2004/18 għandhomx jiġu interpretati fis-sens li dawn jippermettu lil awtorità kontraenti li tqis bħala kriterju ta' evalwazzjoni offerti mitfugħa mill-offerenti għal kuntratt pubbliku l-livell ta' konformità tagħhom mar-rekwiżiti li jinsabu fid-dokumentazzjoni tas-sejha għal offerti.
- 60 Skont l-Artikolu 53(1)(a) tad-Direttiva 2004/18, l-offerta li hija l-iktar vantaġġuża ekonomikament fil-fehma tal-awtorità kontraenti għandha tiġi evalwata skont diversi kriterji marbuta mas-sugġett tal-kuntratt pubbliku inkwistjoni, per eżempju, il-kwalità, il-prezz, il-mertu tekniku, il-karatteristiċi estetici u funzjonali, il-karatteristiċi ambjentali, l-ispejjeż rikorrenti, l-effett ta' spiża, is-servizz ta' wara l-bejgħ u għajnuna teknika, id-data tal-kunsinna u l-perijodu tal-kunsinna jew il-perijodu ta' tlestija.
- 61 Skont il-gurisprudenza, dan l-elekar, hekk kif jirriżulta mill-użu tal-kliem "per eżempju", ma huwiex eżawrjenti (ara s-sentenza Il-Kummissjoni vs Il-Pajjiżi l-Baxxi, C-368/10, EU:C:2012:284, punt 84).

- 62 Ghalhekk, l-awtorità kontraenti għandha l-fakultà li tistabbilixxi kriterji oħra ta' għoti, sa fejn dawn huma marbuta mas-sugġett tal-kuntratt u josservaw il-prinċipji stabbiliti fl-Artikolu 2 tad-Direttiva 2004/18.
- 63 Barra minn hekk l-awtorità kontraenti għandha jkollha tali libertà li l-offerta li hija l-iktar vantaġġuza ekonomikament għandha tiġi evalwata "fil-fehma tal-awtorità kontraenti".
- 64 Bla hsara għall-verifika mill-qorti tar-rinviju, jidher li, fil-kawża prinċipali, il-livell ta' konformità tal-offerta mar-rekwiziti tad-dokumentazzjoni tas-sejha għal offeriti huwa marbut mas-sugġett tal-kuntratt u xejn ma jindika li dan il-kriterju ta' evalwazzjoni ma josservax il-prinċipji stabbiliti fl-Artikolu 2 tad-Direttiva 2004/18.
- 65 Konsegwentement, ir-risposta għat-tieni domanda għandha tkun li l-Artikoli 2 u 53(1)(a) tad-Direttiva 2004/18 għandhom jiġu interpretati fis-sens li, bħala prinċipju, huma jippermettu lil awtorità kontraenti li tqis bħala kriterju ta' evalwazzjoni tal-offerti mitfugħa mill-offerenti għal kuntratt pubbliku l-livell ta' konformità tagħhom mar-rekwiziti li jinsabu fid-dokumentazzjoni tas-sejha għal offeriti.

Fuq l-ispejjeż

- 66 Peress li l-proċedura għandha, fir-rigward tal-partijiet fil-kawża prinċipali, in-natura ta' kwistjoni mqajma quddiem il-qorti tar-rinviju, hija din il-qorti li tiddeċiedi fuq l-ispejjeż. L-ispejjeż sostnuti għas-sottomissjoni tal-osservazzjonijiet lill-Qorti tal-Ġustizzja, barra dawk tal-imsemmija partijiet, ma jistgħux jithallsu lura.

Għal dawn il-motivi, Il-Qorti tal-Ġustizzja (Il-Ħames Awla) taqta' u tiddeċiedi:

- 1) **It-tielet subparagrafu tal-Artikolu 1(1) tad-Direttiva tal-Kunsill 89/665/KEE, tal-21 ta' Diċembru 1989, dwar il-koordinazzjoni tal-liġijiet, ir-regolamenti u d-dispożizzjonijiet amministrattivi rigward l-applikazzjoni tal-proċeduri ta' revizjoni għall-għoti ta' kuntratti ta' provvista pubblika u xogħlijiet pubbliċi, kif emendata bid-Direttiva 2007/66/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill, tal-11 ta' Diċembru 2007, kif ukoll l-Artikoli 2, 44(1), u 53(1)(a) tad-Direttiva 2004/18/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill, tal-31 ta' Marzu 2004, fuq kordinazzjoni ta' proċeduri għall-għoti ta' kuntratti għal xogħlijiet pubbliċi, kuntratti għal provvisti pubbliċi u kuntratti għal servizzi pubbliċi [kuntratti pubbliċi għal xogħlijiet, għal provvisti u għal servizzi], għandhom jiġu interpretati fis-sens li, bħala prinċipju, dawn ma jipprekludux li l-illegalità tal-evalwazzjoni tal-offerti tal-offerenti tiġi kkonstatata mis-sempliċi fatt li l-offerent li nġhata l-kuntratt kellu rabtiet sinjifikattivi ma' esperti mahtura mill-awtorità kontraenti li evalwat l-offerti. Fi kwalunkwe ipoteżi, l-awtorità kontraenti hija marbuta tivverifika l-eżistenza ta' kunflitti ta' interessi possibbli u li tiegħu l-miżuri xierqa sabiex tipprevjeni u tindividwa l-kunflitti ta' interessi u tirrimedja għalihom. Fil-kuntest tal-eżami ta' rikors intiz għall-annullament tad-deċiżjoni ta' għoti minhabba l-parzjalità tal-esperti, ma jistax jintalab li l-offerent eskluż jagħti prova konkreta tal-parzjalità tal-aġir tal-esperti. Bħala prinċipju, huwa d-dritt nazzjonali li għandu jiddetermina jekk u sa fejn l-awtoritajiet amministrattivi u ġudizzjarji kompetenti għandhom jieħdu inkunsiderazzjoni ċ-ċirkustanza li parzjalità possibbli tal-esperti kellha jew ma kellhiex impatt fuq deċiżjoni ta' għoti tal-kuntratt.**

It-tielet subparagrafu tal-Artikolu 1(1) tad-Direttiva 89/665, kif emendata bid-Direttiva 2007/66, kif ukoll l-Artikoli 2, 44(1) u 53(1)(a) tad-Direttiva 2004/18 għandhom jiġu interpretati fis-sens li huma jirrikjedu li dritt għal azzjoni legali dwar il-legalità tas-sejha għal offeriti jkun aċċessibbli, wara l-iskadenza tat-terminu previst mid-dritt nazzjonali, għal offerent raġonevolment informat u diligenti b'mod normali li

seta' jifhem il-kundizzjonijiet tas-sejha għal offerti biss fil-mument fejn l-awtorità kontraenti, wara li evalwat l-offerti, ipprovdiet informazzjoni eżawrjenti dwar ir-raġunijiet tad-deċiżjoni tagħha. Tali dritt għal azzjoni legali jista' jiġi eżercitat sal-iskadenza tat-terminu għall-preżentata ta' rikors kontra d-deċiżjoni ta' għoti tal-kuntratt.

- 2) L-Artikoli 2 u 53(1)(a) tad-Direttiva 2004/18 għandhom jiġu interpretati fis-sens li, bħala prinċipju, huma jippermettu lil awtorità kontraenti li tqis bħala kriterju ta' evalwazzjoni tal-offerti mitfugħa mill-offerenti għal kuntratt pubbliku l-livell ta' konformità tagħhom mar-rekwiziti li jinsabu fid-dokumentazzjoni tas-sejha għal offerti.**

Firem